

GEOFİZİKİ VƏ GEOKİMYƏVİ SAHƏLƏRİN DAXİLİNDƏ DƏYİŞİLMƏLƏRİ HAQQINDA

ZAMAN-MƏKAN

P.N İsmayılova, S. İ. Məmmədova

Bakı Dövlət Universiteti

Azərbaycan ərazisi neft-qaz yataqlarına malik olmaqla bərabər, geodinamik proseslərin intensivliyi ilə də seçilir. Respublika ərazisində və onunla həmtəmas olan zonalarda vaxtaşırı müxtəlif intensivlikli zəlzələlər baş vermiş və indi də aktiv geodinamik proseslər davam edir. Araşdırmalar göstərir ki, baş vermiş zəlzələlərdən əvvəl geofiziki və geokimyəvi sahələrdə əksər hallarda anomal dəyişmələr müşahidə olunur. Zəlzələdən sonra geofiziki və geokimyəvi sahələr normallaşır.

Hazırda dünyanın bir çox regionlarında - Çində, Yaponiyada, Amerikada, Özbəkistanda, Tacikistanda, Rusiyada, Azərbaycanda, İranda və başqa ölkələrdə müasir ölçmə sistemləri və cihazlarla geofiziki rejim müşahidələri aparılır, zəlzələlərlə əlaqədar geofiziki və geokimyəvi sahələrin dəyişmələri öyrənilir.

Aparılmış tədqiqatlar nəticəsində seysmik aktivləşmə dövrlərində geofiziki və geokimyəvi parametrlərin 30-35%, bəzən isə daha çox dəyişməsi müəyyənləşdirilmişdir. Bu dəyişikliklər potensial gərginlik enerjisinə uyğun olaraq 5-10 gündən 400-450 günə qədər, bəzən isə daha çox müddətə olunaraq böyük radiuslu sahələri, iri geoloji-tektonik blokları əhatə etmişdir. Geofiziki və geokimyəvi sahələrdə baş verən anomal dəyişmələrin öyrənilməsi zəlzələlərin öncədən xəbərverici amillərin xüsusiyyətlərinin araşdırılmasına yönəlmişdir.